

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Dva nova ministra.

Nedavno se je tostransko ministerstvo pomnožilo za dva člana, in sicer se je ustanovilo čisto novo ministerstvo za železnice, katero je prevzel pl. Gutenberg; drugi novi minister pa je dr. Rittner, minister za Galicijo ali prav za prav za Poljake. Govorilo se je mnogo, da dobé tudi Čehi takega ministra, a dozda se to ni zgodilo, čeravno bi bilo bolj potrebno, ker od Poljakov so itak že trije v ministerstvu, ki zavzemajo najvažnejše posle.

Grof Badeni s tem dejanjem ravno ni storil Bog ve kaj imenitnega. Če se pa oziramo na naše koristi, moramo skoro obžalovati to početje v tem oziru, da je prevzel vojak ministerstvo železnic. Pravi se, da je bil Gutenberg dober vojak in vojaške stvari dobro razume. To bi bilo že dobro, a imel bo tudi drugo nalogo. Vlada hoče, kolikor možno, poddržati razne železnice in tukaj bo treba, da bo novi minister pazil, da ga zviti zastopniki teh železnic, večinoma židi, ne dobé med prste na škodo davkoplačevalcev. Potem se pa tudi slišijo vesti, da nagiba na liberalno stran, in tako smo težko kaj dobrega dobili. V sedanjem ministerstvu sedi do sedaj tako samo eden le včasih odločen katoličan. V mislih imamo poljedelskega ministra in njegovo delovanje nasproti krščansko-socijalni stranki.

V poljskem ministru si je dobil grof Badeni en glas več, torej večji upliv v ministerstvu. Če bi se tudi lahko veselili, da vlada enkrat tudi nekaj slovanskih ministrov, vendar smo nezaupni, da so sami Poljaki; in da bo Galicija vlekla največji dobiček iz tega, ni treba posebej poudarjati. Kot malenkost bi bilo to: Novo ministerstvo za železnice ima uradni jezik seveda nemški, le za Galicijo se sme rabiti izključno poljski jezik; zakaj bi pa tudi to drugim deželam ne veljalo? Nadalje pa je razburilo uradnike novega miniserstva, da je Gutenberg izjavil, da bi uradniki ne smeli zavidni biti onim, katerim v večji meri sije solnce sreče in da bi vendar vse svoje moči zastavili svoji službi. To je vsekako čudno. Z drugimi besedami bi se dalo reči: »Ljubi uradniki, nič ne gledajte na to, če bo kdo naš »cartelj«, le pridno delajte!»

S tem, da je prevzel novo ministerstvo vojak, kaže se nekako naravno na to, da se bo v prihodnje oziralo posebno na take železnice, ki so važne za slučaj vojne. To bi tudi ne bilo napačno, če le pri tej skrbni ne bodo preveč gledali na te potrebščine, ko se vendar zmiraj poudarja mir in njegova potreba, zato bi se pa naj tudi bolj skrbelo za promet na železnicah, ki podpirajo trgovino in naj se že enkrat poddržavi, pa ne na škodo države, južna železnica, da ne bodo ravno južni kraji cesarstva najbolj prizadeti s tako visoko vozno ceno, kakor je upeljana na tej železnici. Posebno tukaj

bi naj pokazal novi minister svojo vojaško odločnost nasproti družbi, katera bo napela vse zvijace, da dobi kar največ od države; potem bodo avstrijski narodi gotovo zadovoljni z novim ministrom. — Gledé na poljskega ministra bi pa grofu Badenu priporočali, da naj ne skrbi samo za svoje rojake, ampak kolikor mogoče, zadovolji naj tudi druge narode, posebno Čeha s tem, da jim tudi dá posebnega ministra za Česko. S.

O koristi bralnih društev.

(Iz govora dr. Fr. Jurtela na zboru markovskega bralnega društva).
(Dalje.)

Drugo prašanje, o katerem bi se morali slovenski gospodarji razgovarjati in posvetovati, se nanaša na preuredbo zakona o domovinski pravici. Tudi v tem oziru se slišijo in ponavljajo pritožbe, do sedanjí zakon nikakor ne zadostuje, da je krivičen posebno za kmečke občine, ker dobivajo vedno več ljudi iz mest in fabrik v preskrbljevanje, kedar jih vsled starosti nihče več ne mara. Gospodarjem primanjkuje delavcev, hlapcev, dekel, celo pastirjev, ker si mladina išče drugod za služka, ne prihrani pa si navadno nič. Mestne občine cele Avstrije smatrajo to prašanje za tako važno, da se ni le vsaka zase ž njim pečala, ampak da so imele celo skupna posvetovanja, da so storile skupne sklepe in te sklepe tudi primerno objavile.

In slovenske naše občine? Kakor je navada naša, pustile so stvar v nemar! Le redke so, ki so se v toliko spomnile svoje dolžnosti, da so podpisale in odposlale prošnjo na državni zbor, kakor se je od državnega našega poslanca sestavila in po časnikih objavila.

Prašanje o volilni pravici za nas ni manje važno. Naš položaj v državnem in deželnem zboru je neznosen; nemška nestrpnost in ošabnost izrinili in pregnali sta naše poslance iz deželnega zbora štajarskega. Ako hočemo, da si stanje zboljšamo, moramo delati na to, da se krivični volilni redi odpravijo.

Med tem, ko delavci v celi Avstriji zastavljajo vse svoje moči, da se volilni redi spremenijo, se med slovenskimi gospodarji nihče za to prašanje ne zmeni, in težko bi bilo najti med njimi vsaj nekaj takih, kateri razumevajo pomen in imenitnost tega prašanja. Vsaka stranka ima gledé volilne pravice svoje posebne želje, tudi mi Slovenci jih imamo. Mi tirjamo pred vsem večje število poslancev, ker smemo to zahtevati po svoti davka, katerega plačujemo, in tudi po številu duš. Mi tirjamo občno volilno pravico; kot gospodarji pa ne moremo biti za ednako volilno pravico. Stališče pa, katero zavzemamo v tem oziru, moramo vendar enkrat svetu naznaniti; svet mora zvedeti, kake premembe si

gledé volilnega reda želimo, sicer mora vlada misliti, da si slovenski gospodarji nikake premembe ne želijo, da so samo njih poslanci nezadovoljni.

Slovenci, ki se pečamo vedno bolj in bolj, morali bi posebno na to biti pozorni, kar more naše gospodarsko stanje izboljšati.

Izkoriščati bi tedaj morali vse zakone, ki so za nas le količkaj ugodni. Tega pa ne storimo. Že več let imamo načrt zakona o kmečkih domovih in dednem nasledstvu, o katerem nihče ne govori, dasi bi se moralo vendar prasanje rešiti, ali bi bil ta zakon tudi za naše razmere, ali se naj napravi v okvirju državnega zakona deželni zakon ali ne. Zakon o kmečkih domovih hoče ohraniti kmetije in s temi tudi gospodarje. To pa je vendar potrebno, ker kmetije vedno bolj zginevajo. Uzrok tej prikazni so delitve med dediče, razkosanje radi dolgov, včasih tudi iz dobičkarije. Zatorej daje omenjeni zakon navodilo, kako bi se naj stvar uravnala, da se vse to, kolikor mogoče, zabrani in prepreči. Tu se bodo pokazale med gospodarji nasprotstva, nekateri bodo zagovarjali to, kar imamo, drugi se bodo potegovali za kmečke domove.

Tudi omejitve dednih pravic marsikomu ne bode po volji. Odvabili smo se že, da bi bil tisti otrok ali dedič gledé dedščine na bolj, kateri prevzame domačijo, navadno že močno zadolženo, kateri ima stariše in še druge ude rodbine preskrbovati, vrhu tega pa še izplačati takoj razne dedščine. Ako se upelje zakon, da se kmetije ne smejo med dediče deliti, da se mora dedščina kmečkim otrokom po pravi vrednosti kmetije v denarju odmeriti, da se dedščina ne more takoj tirjati, ampak še le po letih, ne bodo imeli kmečki otroci sicer veliko dedščin na papirju, kakor je to dandanes navadno, stariši vknjiženih prevžitkov, katerih jim nihče ne odrajava, ampak vsi skupaj bodo imeli svoj dom, stariši bodo preskrbljeni, odmerjene dedščine se bodo res tudi dobile.

(Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Glas iz trapiške opatije Marije-Zvezde.

(Dalje in konec.)

Prevzeli so pa trapiški opatije »Marije-Zvezde« po želji tedanjega apostolskega vikarja tudi nalogo verno-krščanske vzgoje mladine. To podvzetje sta poglavarja sv. cerkve, pokojni sv. oče Pij IX. blaženega spomina in sedanji slavno vladajoči sv. oče Leon XIII., posebno odobrila, pohvalila, priporočila in blagoslovila. In, ako je to kje potrebno, je to osobito velepotrebno v tej jugoslovanski pokrajini med razkolniki in mohamedanci.

Napravili so obširni zavod za uboge, zapuščene in zanemarjene dečke, v kojem je prava krščanska vzgoja, razne dobre in koristne učilnice. Po zazvetju Bosne po Avstriji, privabili mnogo pridnih rimsko-kat. naseljencev v to pokrajino, napravile so se nove rimsko-kat. občine, med kojimi so napravili samostanske podružnice v podporo ubogim naseljencem in domačinom, v pouspeševanje njihovega dušnega in telesnega blagostanja, pomagali so staviti in oskrbljevati nove cerkve in šole, podpirali so mnogo siromaških oseb in družin; s tem pa utrjevali in razširjevali rimsko-katoliško cerkev in nje časne in večne blage med drugoverci.

Potrebe za preubogo ljudstvo v tej jugoslovanski pokrajini so mnogovrstne in velike, so pa tudi velikega pomena za sedanost in prihodnost; kajti Bosna je pred pragom iztoka, kjer je krščanstvo rimsko-kat. še v manjšini med narodi iztočne razkolne cerkve in mohamedanizma. Siromaške, zapuščene in, zanemarjene

mladine je tukaj obilno, koja je temveč v mnogih nevarnostih, ker biva med raznoverci; novejši čas naseljujejo in širijo se v tej pokrajini tudi luterani. Za to je v tej jugoslovanski pokrajini osobito potrebno več dobrih rimsko-kat. naprav, ustanov in zavodov, osobito onih za pravo krščansko vzgojo, omiko in prosveto mladine.

Menihi trapiški opatije Marije-Zvezde želijo, se trudijo in delujejo, da povečajo, pomnožijo in vsopolnijo rimsko-katoliške zavode in kulturne naprave za ubogega človeštva naraščaj. Ubožnih dečkov se vedno več ponuja in prosi vsprejema; toda žal in neizrekljiva škoda, ker ni prostora, ne sredstev, niti pomočkov, da bi mogli vse vsprejeti in vzdrževati. Do sedaj in to mnogo let, podpirali so nas v teh bogo- in človekoljubnih nalogah in delovanjih večino le vrli nemški katoliki z milodari, iz Bavarske, Virtemberske in renskih pokrajin in to v pravi krščanski ljubezni.

Bosne in Hercegovina pripadata tako rekoč k Avstriji; dostojno, prav, častno in koristno bi bilo, da bi se rimsko-kat. Avstrijci, osobito pa Slovenci in sploh Slovani, obilneje in iskreneje zanimali za naprave in delovanje naše, osobito za zavode za mladino jugoslovansko, da bi se tako v tej raznoverski, mnogomešviti pokrajini uspešneje, obilneje in krepkeje množilo, utrjevalo in razširjalo krščanstvo rimsko-katoliško in potem prava omika in prosveta revnega naroda, v večjo slavo božjo, v blagor cerkvi, državi avstrijski, Jugoslaviji in njenemu ljudstvu.

Vrli katoliki Avstrije, osobito Slovenci, blagodušno in radodarno pomagajo in podpirajo dobrodnele naprave, obilno vnanje misijone; nadjamo se, da bodo velikodušno in blagodarno pomagali podvzetju in delovanju našemu, za ta bolj notranji, bližnji in domači misijon.

Upamo, da Slovenci in Slovani avstrijski sploh ne bodo zaostajali v milodarnosti za katoliki Nemčije, kajti v tej pokrajini deluje se za krščansko rimsko kat. stvar, za dušni in telesni, časni in večni blagor slovanskega, velesirotnega bratskega naroda, koji je daleč zaostal, silno osiromašel in biva med raznoverci. Naj bi pomogli, da se versko-cerkveno in narodno-gospodarstveno opomore, vkrepí, množi in razširi!

Za to prosimo in vabimo v ljubezni Kristusovega Srca, vso velečastito rimsko-katoliško slovensko duhovščino, po njej pa vse vrle katoliške Slovence v pomoč in milodarno podporo naprav naših, osobito v blagor mladine v teh pokrajinah, ker mi ubogi menihi sami in preubogi narod sam, ne moremo vse najpotrebneje napraviti in storiti, vzdrževati in napredovati, brez blagodarne pomoči krščanske ljubezni vaše.

Že obstoječi deški zavod v Marija-Zvezdi bi povečali in še v raznih učilnih strokah pomnožili in spopolnili. Dobili smo lepo in veliko zemljišče, posestvo v Brežičanih poleg Prjedora, kjer smo se namenili postaviti samostan in ubogih dečkov vzgojilni in učilni zavod pod naslovom in varstvom blažene device Marije, rožnenske kraljice. Začeli smo samostan in deški zavod v Dalmaciji. Dalo bi se in velepotrebno bilo bi napraviti naše zavode in naprave še na več krajih, ki so bili in so še v britki in nesrečni turški vlasti na jugu in jugovshodu Evrope. In tod je neizrečeno potrebni in koristni rimsko-kat. misijon, osobito po sistemu in delovanju trapistov, bolj potrebni in koristni, praktični in sposobni, kakor se mnogim vidi.

Toda nimamo denarne zaloge, za vsa ta podjetja, kar z neumornem delom in obrtjo, z varčnostjo in pritrgovanjem sebi, pridobimo, komaj vzdržujemo to, kar je začeto, nadaljevati, pomnoževati, razširjati in vsopolnjevati dobrodnele naprav ne moremo brez milodarne